

Niamuno Sargas

broliams Lietuvininkams žinės pranešas.

„Niamuno Sargas“.

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, laštāja prie arcžiausiojo pušto ar per gromatneši apsteliutas ant bertainio meto 50 peningiu, su prinešimu i namus 65 peningius. Ir pati laitraščio išleistuwe Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliawimus arba išsirašymus.

Bėrnai mylėsim cecorystę,
Drašei užtaršim lietuwystę!

Apsakymai

i „Niamuno Sarga“ ištatomieje laštāja po 10 peningiu už tožną smulkeis raštais išspausť eilutę ir yra šio laitraščio išleistuweje priimami. — Gromatas ir rantraščius dėl laitraščio siunčiamus priima redytuwe Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraße) 2. bute.

9. num.

Tilžeje, 3. mercą 1887.

2. metas.

Naujas cecorystės šaimas.

Kaip jau žinoma, naujas cecorystės šaimas yra ant 3. šio mėnesio suvadintas. Kad ir daug wietose dar reikia antrą kartą skirti, tai ale tik jau galima numanyti, kad waldbžios partijos daugimenei ighja. Be abejo jimo dabar užmanymas dėl waisku padaugsinimo ant septynių metų taps priimtas, ir sakoma, kad šis naujas žokanas jau 1. aprili gales buti apsakomas. Taip jau, kaip zalnerystės užmanymas bus priimamas, taip jau twirtai rasi galesime ir tiketiesi, kad mofesczių ir munitu ant wifoku del išlaikymo gywasties neatbutinai reikalingu daigtu bus padauginti. Paslutiname šaimę walmi dumojentieji buvo užmanę, dėl ighjimo tu, ant išlaikymo padaugisinto waisfo reikalingu 25 milijonu, įwesti mofestį, kurį turētu tik mofeti turintieji daugiau kaip 6000 mk. per metų įėmimą. Rado jau paslutini syki tas daigtas menkai padabojimo, tai naujame šaimę ant to jau wifai nebus tiketiesi, nes walmi dumojentieji ši kartą labai daug wietu patro-

tyje ir todėl jiems nebus galima su savo užmanymais laimėti. — Ar ale musu žmonėms, įpaczei wargdienams darbininkams per tokius paslaptus mofesczius išeina našta arba žegnone, tą klaushmą tožnas pats teatsiliepia!

Jei sweikata musu Wiešpaties cecoriaus pawelhs, jis prie šaimo atwerimo paslaidys pradžią ir galą, o kunigaitštis Bismarkis wyriausią dalį įžanginio pranešimo.

Ši Wokietijos.

Ši Berlyno. Wiešpats cecorius ir praėjusią nedelę newifai sweikas buvo, dėl to ant užgawėnu balaus, su turiumi žeminišs linijmbs ir czesnis karališkame paloczinije baigiafi, negalėjo pributi.

— Cecorystės šaimas yra ant 3. merco suwadintas.

— Wokietieji laitraščio praneša, kad tarp Austrijos, Wokietijos ir Italijos yra sutalba daryta, pagal kurią Italija Prancuzijai prieš Wokietiją eimant, ant pagalbos butu. Butu ale Austrija nu Masfolijos užpulta, tai Italija nedarys nėko. Taip jau Wokietija Italijai ant pagalbos pareitu, jei Prancuzija ją užpultu. — Butu tai teisybė, tai tas wifas karo šaukšmas i nėką pawiršiu.

— Kunigaitštis Alekhandras iš Bulgarijos nu savo kelionės iš pietiniu šaliu ligustas i mēstą Darmstadt sugrižęs.

— Tarp išwarytu zocijaldemokratu Eytetyno mēste keli yra waldbžiai įdawę prašymus, idant jiems pailgintu užsilaitymo czesį; dėl wifoku gimines pasilaikymu, kaip ir dėl ligos jiems dabar negalima iškeliauti. Waldbžia prašantiems ir pawelhsja ant nepasfirtu laiko toliaus Eytetyne gywenti.

— Eziote dienosė rasi kolia dwibesimt jaunu wyru mēste Mühthausen Elzase tapę įkisti. Jie buvo paslutinę nedelbieng i arcžiausią prancuzišką kiemą išeję ir iš ten wifoleis laspinais prancuziškūse žemės parwūse išsipūgę sugrižo.

Ši swetur.

Ši Prancuzijos. Paryže tapę suimtas redytojis laitraščio „Rewanche“ (liet. „atkeršijimas“), dėl to, kad jis savo laitraštyje begėdžiskai kufinęs prieš Wokietčius. Jo suėmimas nusidawė pagal 24. sfirsnę prancuziškos korawonu žokanėgės, pagal kurią tasai, kurs žemei priejastį dūda kitai waldbžiai karą apsaityti, tur buti išwarytas, jei ale karas iš tikro atfiranda tai išwarymas dar smarkesniu budu nusidūda.

— Laitraštis „Paris“ sako, kad sulaukiamasis

Wargai dwiejų išėjunu Amėrikoje.

Parasė Senkus.

Priemazga.

9]

Kaip jau wifai išsifirstė ant nakties, Patrone ne galesjo užlaikyti ašaru, matydama, kaip pana Jenni pati klojė jei patalinę. Al! koki tai geri žmonės buvo. Bet nei ne dywai! Juf ir jis buvo Lietuwininkas, ir jis gimęs Paniamunėje!

Trecią dieną Lauras su mergina waziawo jau i Little-Rokpile. Žmogus jautė kšenyje šimtą doreliu ir apie walgi užmiršo; o Patrone aiškei matė ant sawės apweizdą Diowo, ir tifejo, kad ta apweizda ne dūs jei prazuti, išgelbės nu wargu, ir Jurg atfels i Amėriką, padės jūdwiem abiem, ir sugražys abudu i Rėžiufus.

Piles ir kaimai užtė užtė pro langus wagono. Buwo wifai kitaip, kaip Naujame Jorke. Buwo dirwos ir girios, o toliaus ir namai, apauge medžeis; laufuse jawai žaliawo wifai taip, kaip Lietuwoje. Matant tą, Lauras rodosi iš wifu nasru norėjo šaukti: „O jus šilelei, laufelei ir jus žaltiosios lankesles!“ Piewose ganėsi kaimenės karwiu ir awiu; pagiriūse waitščiojo žmonės su firweis. Trukis lėkė wis toliaus ir toliaus. Apdirbtas kampas pasibaigė, o prasidėjo pustyne. Nu wėjo lingawo tik žolės ir kwietkos. Tarpais wingiawosi, net aukšinės jūstos, takai, apžėlę gel-

tonoms kwietkėlėmis, per kurias mazo kadatai persfirtu ratai wežimo. Augstos balandos ir dygios usnys lingawo wiršunėms, rodosi sweikino keleiwius. Grelei, ištietę ilgus sparnus, lakiojo aukštai ir žiurinėjo žolę. Trukis weržėsi wis toliaus, rodosi norėjo nulekti ten, kur tas pustyneš platumas nyksta iš akiu ir sueina su dangumi. Per langus wagonu buvo matyti diktos gaujos zuiflu, šunyčių išlindusių iš žemės; tarpais lingtelejo ragai elnio. Nėkur nei bokstelio bažnytelės, nei pilsės, nei kaimo, nei trobos, wienos tik stacijos, o tarp stacijų nei wieno gywo daigto. Lauras dairėsi, ir kraipė galwą, ne galedamas suprafti, kad tiek gėrybės be naudos pasilieka. Berėjo diena ir naktis. Aukšti įwaziawo i girę, kurioje medžei buvo apsukti tokiomis augancziomis wielomis, storio kaip žmogaus petis; o girė nu to buvo taip tanki, kad nebut, rodosi, kur firwį įkisti. Nematyti paukšcei cziulbėjo toje žalioje tankumoje. Wieną syki Laurui su Patrone pasirodė, kad tarp wingiu pamatė kokių raitelius su plunknomis ant galwos ir su tokeis raudonais weidais, kaip warinis pentgražis. Matidamas tas gires, tas pustyneš ir tufęzius laufus, tūs wifus stebuklus ir wifai kitokius žmones, Lauras negalėjo ištrivoti ir tarė:

— Patrone!

— Ką, tėtė?

— Ar matai?

— Matan.

— Ar dywijiesi?

— Dywijuš.

Perwaziawo ant galo per upę, daug platesnę už Niamuną, o paslui dasijinojo, kad wadinosi Mississipi, ir tamfioje jau naktije atwaziawo i Little-Rokpile.

Šciezion turėjo pasiflaukti kelią i Szilūtę.

Paliekame dabar jūdų; antra dalis jūdwięju jiektojimo dūnos jau pasibaigė. Trecia dalis dedasi giriose, tarp plumpšėjimu firwiu ir karšto prafaito gywenimo sodybiniuku. Ar mažiau buvo ten ašaru, kentėjimu ir wargo, gausime žinę ne- užilgo.

III.

Gywenimas sodybose.

Ši ugnies i liepsnų.

Kas tai buvo per Szilūtę? Sodyba, bet dar ne įweista. Wardas tas tur buti buvo gerai apmisyntas, juf kur yra wardas, ten tur buti ir daigtas. Prieš tai laitraščio lentifki ir anglo- nifki, spaudinami Naujame Jorke, Eziagapileje, Bupalapileje, Detruapileje ir kitur, šaukte šauktė, kad jeigu kas norētu buti wifad sweikas, turtingas,

padaugšimimas žaizniuri Elzas=Lotringose nū nū 50,000 ant 70,000 wyrū, primvertė Prancuzus ir sawo waiskus prie rytinio rubėžiaus padauginti.

Įs Italijos. Ministerprezidentas Depretis buvo nū waldžios užprašytas naują ministeriją sudawadyti. Bet matydamas, kad jam tai nepasiseks, jis atšidėlawojo. — Dar wis tampa žaizniuri siusti į Massauah. Wyriausis komandiers italjeniskų žaizniuri nenor su wadowu abesyniskų waisku į susinesimą stotis, iskol nebus išdūti apkalti italjeniski žaiznierai.

Apmąstymai dėl Bulgarijos Konstantinopelyje dar wis toliaus eina; kada jie baigsis, tai rasi žinos tik Sultanas (Turku karalius) o Maskoliu caras.

Įs Holandijos rašoma, kad mēste Amsterdam nū darbininku tapę maistas keltas. 23 asabos (personos) turėjo buti į ligonbutą gabenti; tarp tu randasi 5 labai sunki suronyti.

Įs Maskolijos. Nū istikiamu pusiu pareina žinē, buf cecoriska giminė widuryje šio mėnesio į Ewadią iskeliaujenti. Apie kelionę maskolisko cecoriaus į Berlyną nėso nėra girdėti.

Įs Lietuwos.

Įs Tilžės. Jau wēl nauja maldos gromata iki kultaus ministerijos tapę siusta Lietuwiniuku dėl lietuwiskos kalbos. Atsiliepiamas, kaip wisados, buvo toks: Parapijose, kurios wien Lietuwiniuku arba perswerianczi Lietuwiniuku yra apgywenamos, kaip ikisiol, taip ir toliaus kuniginiuku pamokšlas lietuwiskoje kalboje nudalijamas. Įs galwos mokinami wieros dalykai ant žemutinio, widurinio ir wiršutinio straiptinio būlėse pagal lietuwiskas bybeles, katekizmus ir giesmiu knigos šale wofiskos kalbos ir lietuwiskoje kalboje tur nusidūti.

— Arcžiausias susijimas lietuwiskos draugystės „Byrutes“ bus laikomas nedėbieneje

13. šio mėn., nu 3 žėg. po pietu prasidedant. Tarp kito ant dienos rėdo stow pranešimas pono **d-ro Sauerweino:** „Apie atgawinimą musu lietuwiskos kalbos.“ D-ras Sauerweinas yra tarp Lietuwiniuku wisur pažįstamas ir gūdojamas, ir kaip žinoma labai daug proces pristatęs dėl atgawinimą lietuwystės ir dėl išlaikymo musu mielos motynos kalbos. Jau ilgesnis laikas praėjo, kad ponas d-ras Sauerweinas nesifiks Lietuwos reikalūse, todėl kožnas geras Lietuwinitas su džiaugsmu priims žinę apie laikytą, be abejojimo labai swarby pranešimą. D-ras Sauerweinas buvo pirmasis, kur pradėjo šwentą darbą, butent musu nyktanczią kalbą atgawinti ir išlaikyti, dėl musu gero ir dėl naudos wisos žmogijos. Mes raginame wisus gerus Lietuwiniuku nepalikti šitą susijimą neaplankytą, nės per stajlingą pribuwimą isrodysime šiam garbės wertui pomui geriausią dėlawonę ir per tai pastiprinsime jį sawo šwentame darbe.

Įs Ragainės. Baltupėnūse nesenei du pasiutisū fūniu užmuštu tapę. Tarp arklui ufininko pono Giriulio Batuliusė išsimušo baidi liga, wofiskai „Influenza“ wadinama.

Įs Piskalnio. Sziometinei ramuntu turgai bus musu prowincioje selancziuose dienoje nulaikomi: 17. mercą „Pr. Hollande“, 19. mercą Wėluwoje bei Rabgawoje, 21. mercą Įsruityje bei Melaukiuse, 23. mercą Darskėnūse bei Piskalniuje, 25. mercą Angerburiuje bei Stalupėnūse, 28. mercą Gumbinėje bei Rastenburgiėje ir 30. mercą Goldapėje bei Tilžėje. Minėtasis turgus wisur rytą ant 8. žėgoriaus prasidės.

Įs Rusu. Praėjusę wasarą užpėjo wienoje naktiye kupczius pons Rohrmoser'is wagis sawo kelnorėje. Wieną tu Wagiu, sambininką Rausch, Rohrmoser'is nušowė, kadangi tasai pabėgti bandė. Už tai prasudyjo Stalupėnu forawonyczios sudžia pirmminėtą kupczį ant 8 dienu kėlėjimo. Gale praėjusio ipatinio (oktoberio) rašė Rohrmoser'is

Dėl to buvo bistutį kitaip, kaip garfino: Szilūte ne buvo padėta abipus geležinkelio, o buvo ant grynos puštynės, ir ten labai sunku buvo priziūti su wežimais.

Per tokius užmiršimus galėjo buti daug wargingu atsitikimu, bet tos bėdos žadėjosi buti nustumtos tūjaus, kaip tik bus geležinkelis pertiestas. Ogi ant galo žinoma, kad apgaršinimams Amerikos, negalima tikėti, juš kaipo kožnas augalas, persodytas ant Amerikos žemės, labai išauga, bet tik per didelį prižiūrą ir storonę; taip apgaršinimam Amerikos laikraščiuose taip išsipliekė, kad grubelį teisybės sunku išaižyti iš pelu melagystės. Žeigu nežiurėsim ant to wisfo, ką kalba apgaršinimam, tai galima pasakyti, kad Szilūte bus ne nėsėnį už tūstantį kitu sodybu, kurios kūrėsi wisose wietose, ir apie kurias taipiau garfino pagyrai, kaip ir apie Szilūtę.

Kaip nekuriūse dalykūse wijai derėjo gerai. Tada tai daugybės giminiu, išskirstytu po wijas suwienytas waltstijas nū didžiūju ežeriu iki palminiū giriū Floridos, nū Atlantiko iki Kalifornijos krantu stubinosi užstirątyti ant laštū gywentojū naujos sodybos. Prusu Mozurui, Szleziojai, Galicijokai, Lietuwinitai iš Paniamunės ir Mozurui nū Waršawos, kurie dirbo pabrikūse Ezikage ir kitoje pilsėje ir pilutėje, o kurie jau senėi alko gywenimo, koki tur westi buras, griebeji už pirmo atsitikimo, kad tik pamestu tas pajdawuses nū dumu ir sudžiū pilsės, o twertiesi už žagrės ir firwio widuryje lauku ir giriū Arkanasijūse. Tie, kuriems buvo per šilla Panoj Marioj Tekasijūse, arba per šalta Minesoczipilėje ar per drėgna Detruapilėje, ar badas Iljianoje, susirinko į drauge, ir keli šimtai žmoniū, daugiausiai wyrū, bet nemažai moteriskiu ir waisku

iki wiespaties karaliaus ir meldė, kad kėlėjimo forawonę perfeitū su pinigū pakuta. Dabar parėjo atsiliepiamas, kad ponui Rohrmoser'ui forawonę po wisam esanti atleista.

Įs Įsruities. Paslujpjis arklui turgus nebuwo labai geras. Arklui rods buwo įmanytinai daug suwestu, ale prefios te buwo tiktai widutiniuos; per 800 markiū nei wiens arklis ne geliawo, o darbo arklei daugiausiai tiktai kur 200 markiū keltawo. Galwiju turgus buwo daug geresnis.

Įs Gumbinės. Gale praėjusio mėnesio nulaikytasis arklui bei galwiju turgus buwo apstingai arkleis ir galwijeis apstatytas. Galwiju buwo kur 1500, arklui kur 1600 suwesti. Metulei jaucei keltawo iki 150 mk., treigei iki 300 mk. Darbo arklei, 5 iki 6 metu seni, ipaczei kasyboms smarkai buwo perkami ir geliawo 200 iki 360 mk.

Įs Darskėnū. Gale praėjusio mėnesio atsihoste į Klebowiu kiemą galwiju kupczius, salydamas, kad jam esą uždūta, dvarui W. daugybę jaucziu supirkti. Žisai, augstas prefias įwelydamas, mažne kožno ufininko pardūdama jautį suderėjo. Wisur jis tapę gerai priimtas bei pamylėtas, beje gawo kur ne kur dar ir dėfru ar kumpio šmotą ant kelio. Taip ējo jis pirkdamas kiemas nū kiemo iki Gawaicziū ir nū czia iki Gudeliū. Kupczius ir neužmiršo pridūti, kur jaucei turėjo nuwedami ir pinigai už tus užmokami buti. Jauczius nuwedus, kupcziaus buwo globa. Priviliotiejie ufininkai neprivalo sawo kaimynus ant išjūtimo pardawifu raginti.

Įs Mielkėnu. Gale praėjusio mėnesio pasirodė Nasawu girioje wilkas. Medinczi ir „Žegeres“ ano kampo linkmai subruzo ir ant nuwabawimo nemielo maskolisko sweczio stubinosi. Warymo medžioklei prasidėjus, bėgo wilkas medincziui ponui Ritteriui pro šalį, kursori jį sušowė, ale ne smertnai. Įsruities žweris nubėgo ant Smalbudės linkai ir wėlians tenai jį nušowė pons d-ras Kalau v. Hofe.

laimės pilnas, walgyti riebei, giwet ilgai, o po smertį apturėti išganimą, tegul tas eina į Szilūtę, t. e. į žemišką rojų. Apgaršinimam kalbėjo, kad Arkanasijūse, kur pradėjo weisti Szilūtę, yra kamps dar tūščias, bet sweikliausias ant wisos žemės. Norint parubėžiniame mēste, anapus upės Mississipi, yra geltonligė, bet garfino, kad nei geltonligė, nei jokia kitokia liga neperplauks per tofę upę, kaip Mississipi. Augščiaū bėgant Mississipei, ligos nėra, juš ten gywena Indijonys, kurie tūjaus nuluptu jei šturq. Drebulis pats dreba pamatęs raudonskurį. Tokiu tai budu gywentojei Szilūtės giwės tarp drebulio iš rytu ir raudonskurio iš wakarū, wietoje wisai pakajingoje, o per tai, už kofio tūstanties metu Szilūtėje bus per du milijonus gywentojū, ir žemė, už kūrę šendien mokasi po pusantro dorelio už margg, bus perkama mažu mažiau po tūstantį doreliū už keturkampį mastg.

Tokioms pagyromis ir pažadomis ne galima buwo atšipiriūti. Žeigu kas buti bijojęsi kaiminyštos Indijonu, tai apgaršinimam kalbėjo, kad ta druta tauta tur meilę labiausiai dėl Senku, o drauge su jeis ir dėl Lietuwiu, kad dėl to galima spėti kaiminyštą kū geriausę. O ant galo žinoma, kad kur per gires ir puštynės pereina geležinkelis, o šale jo stulpai telegrapo kaip kryžei, tai ten tie kryžei tūjaus pawiršta į ženklus ant lapiniū Indijonu; o kad Szilūtę pirkti nū geležinkelio, tai Indijonai iš ten, ilgai netrunkant, išnyks.

Teisybė, kad žemė buwo nupirkti nū draugystės geležinkelio, o tai reišktė gerą pasiwėdimą ir prefionę gywentojams su wisais kaimynais; bet apgaršinimūse buwo užmiršta padėti, kad tą geležinkelį dar tik ketino tiesiti, ir kad pinigai už pardūdama žemę buwo reikalingi dėl statimo naujo kelio.

trautė į Arkanasjus. Wardas „Arkanas“, tai yra kruwinas perwiršų ne gazdino sodybininku. Teisybė sakant, iki šiam laikui tame kampe yra pusėtinai mėsėdžiū Indijonu, razbaininku, pabėgėliū nū karo ir wisofiu kitofiu walfiozu, pestufu, ištrufeliū no kartuwiu, dar wēl pilna wisofiu laukiniū žweriū . . . bet tai wisfas mentas dalykas, nėra ko bijoti. Lietuwinitas, kada jaučia rantoje gumbociū, o ipacz, kada tur užpakaliye Lietuwiniuką, iš abiejū pusiu po Lietuwiniuką, tai bilekūm neapfileis. O jeigu kas nepasitrauktū geru iš kelio, tūjaus suriktu: „Ne užkabinėk mane, juš kaip twistelsiu per nugarą, tai tū strėnu nepawilksi!“ Žinomas wēl daigtas, kad Lietuwinitai išgiwenti taip taitosi, idant Kazys Jūzapiui, o Jūzapas Kaziiui wisados galėtu pributi su runzu ant pagalbos.

Wieta susirinkimo buwo Little-Rockpilsėje, o nū Little-Rockpilsės iki arcžiausios sodybos wardu Klarkswila, kuri buwo parubėžije Szilūtės, buwo keturis syk toliaus, kaip no Kauno iki Zurbarkg, bet nekū nekiausiai tai buwo tas, kad reitejo waziūti per gring puštynę, arba per tanfės gires, ar per užtwinufius wandenis. Reliata žmoniū, kurie nenorėjo laukti, pasileido po wieng ir nežino kur dingo, bet didysis pulkas laimingai atkeliawo ir išsipliekė dabar widuriye girios.

Sodybininkai didei nusiminė, atkeliawę į wietą. Wislyho jie, kad ras laukus, piawas ir gires, o rado tik girę, kurią reitejo iš šakniū rauti. Žūdi aržūlai, raudonmedžei ir kiti medžei, kurie musu kraspte neauga, stufsojo wienas šale kito. Žemai lig apdengta tante dista žole, o augstai sufosi augalai; lig žalios wirwės, susijufufios tiesėsi nū wieno medžio ant kito, ir per sawo tankumą darė lig kabanczius tiltus, lig dideles šepetas, apka-

Jš Saugu. 25. februvarijy wakare tapē gelžkelio darbininkas Duvas iš kiemo namūn beidamas nū trūkio pervažiūtas. Tū antrą rytą tapē jo lawonas baišei suronytas atrastas, nēs galwa buwo pomisam nū kuno nuplėsta. Jis paliek paczią su septynėis neužaugusėis kudisėis.

Jš Klaipešos. Widuryje praėjusio mėnesio bėgo jaunaitis Engelyns iš Nidū šenutėmis ant žvejės kūršikomis marėmis. J atdarą wietą įbėges, nepalaimingas nuffendo. Tai šių žiemą jau antrasis žvejys, kūršai šenutėmis bebegdamas ghwastį prapuldo. Gale praėjusio mėnesio užtrofko pono Gronawo Tarnas Priczkus Vėmans angliu garose, kurie naktyje stuboje buwo iš kaskalio atfiradę.

Jš Karaliauczius. Karaliaucziuje policija yra paliepiną išleidusi, kad wišos gąpados, kūrsoje mergaitės swecziamis pašlužija, tur ant 10 žegoriaus wakare uždarytos buti. Prieš tą paliepiną gąpadininkai sfundą patele ir iki widutinos ministerijos ęjo, ale nūprosnai; ministerija minėtąjį paliepiną nepašalyjo.

Jš Angerbūrkio. Rieme Brynoven nesenei palaidotas tapē lawonas nekūrios žmonos, kuri buwo 108 metu sena paštojusi.

Jš prieginties (noturos) mokslu.

Rašo Kadagys.

2. Audra.

Pradžia 8. num.

Jš pradžios nenorėjo žmonės tikėti, kad tofšai wirbalas galėtu bent kiek ginti nū perfunijos, wienof trumpame laike patys tūmi persiliudyjo, netrukstant paweikšlu, kaip šitas. Nekuriame ita liškame mēste (Sienna) metūse 1777 buwo įkurtas pirmasis perfunginis ant bažnicios warpnyczios, kad gintu bažnyčią nū perfunijos trenkimo, kas anūse šalysė tankei atsitinka. Kunigai rižosi įtaisyti perfunginį, išfokawę tai toli pigiaus busent, nēlaip nū daigto taisyti bažnyčią perfunijos uždegamą. Mēsto ghwentojai, pirmiaus nekūmet

binėtas wišokiomis kwietkomis, o taip tankus, kad rodosi sugrūstos į wieną šmotą; atys nematė toli, kaip musu gireje; o jeigu kas giliau įlindo, tai nematė ties šarwimi dangaus, turėjo patamsioms klaidžioti, galėjo paklisti ir pražuti ant amžių. Wienas šits Lietuwis žwirgtelejo tai į kumščią, tai į firwį, tai į anus aržūlus, kuriu storį wos galėjo apfabjt penki wprai, ir ne wiens nufiminė ir pradėjo, kasinedamas pakaušį, traukti peczeis. Malonu žmogui turėti medžiūš dēl triobu ir malkas, bet išfirsiti wienam žmogui girę ant 160 margu, išlūpti kelmus, dūbes išlygti ir pašui twertis už žagrės, tai darbo ant ilgu metu.

O kad ne buwo daugiau kę weikti, tai tūjaus ant rytojaus po atkeliawimui, wiens šits persižegnojo, pasišpiaudė delnas, nusitwėrė už firwafoczio, sustenėjo, šwistelejo, rėžė ir nū to laiko kas dieng buwo girdėti plumpšėjimas firwiu Arkanšaju gireje, o kaip kada ir daina:

Atejo Jonelis.

Atejo iš dwaro,

Mieloji Dnele

Siwa į šilelį,

J šilelį tamšų.

Atwaziawo, sustojo wišį šale upeliuko ant diktos piwutės, kurios pakraščezis ketino pasistatiti namus, o pašui ant widurio bažnyčią ir mofšlinę. Bet to wiško reikėjo dar labai ilgai laukti, o tūm tarpu buwo sustatiti ten wežimai, kureis atwaziawo. Wežimai buwo sustatyti trikampei, kad jeigu kas užpultu, tai iš tarpo ju butu galima gitięsi. Aplinkui wežimu waišfecziojo arklei, jauczei, mulai, karwės ir awys, kurius dabojo jauni wprai, apšikabinę ginklais. Žmonės miegodawo ant wežimu, arba netoli wežimu, aplink ugnawiecziu.

(Dar ne wiskas.)

nematę perfunginiu, netitejo geležies wirbalą galėsint sutraukti iš dangaus perfuniją, ir didei buwo nedžiugus tūmi kumigu pasiėlgimu. Ir kada neužilgo, wirbalą pastaczius, pradėjo wiršuje mēsto trauktiesi perfunijos debesys, didele žmoniū daugybė susirinko ant apieskrytės (pleciaus) prieš bažnyčią, įkūdami šaw atėję pažiūrėti, kaip tatau geležies šmotas gijęs bažnyčią nū perfunijos. — Tū besistebint trinkt! baišei špyrė, ugnis kluwo į pat wiršunę perfunginio ir šwitedama pagal wirbalą nufflėndė į šulinį, nei kiek bažnicios neužgawusi. Tūmet turėjo wišį tikėti geležinį wirbalą, galint apginti namus nū perfunijos.

Pradėjo už tai wišur po mēstus taisyti perfunginius ir šendien didžiūse mēstūse ant augštesniū namu ir bažnyčiu turmu — wišur matome augštyn kyšant geležinius wirbalus perfunijai nutraukti.

Geram perfunginiui imamas geležies wirbalas 10 mastu ilgas, statomas tiešei augštyn wiršuje wišu augštojo trobesio, o prie jo priferiamas šitas plonesnis wirbalas, kurs pagal sieną nutefiamas žemyn taip, kad sienos neprigautu, ir galu įkafiamas gilei į žemę. Perfunijos debesims užėjus wiršuje namu, leidžiasi iš ju perfunija, trenkia į kyšojantį wirbalą, šflendžia anūmi žemyn ir frinta į žemę nei kiek trobesiui neužtenkus. Geras perfunginis glemžia nū perfunijos wišką aplinkui du kartu tiek atstu, kiek jis augštas nū žemės.

Taip tai po didelius mēstus tur žmonės perfunginius ir audrai kilus, sėd šaw ramei, ne per daug tesibaustydami perfunijos. Spirs perfunija, tai į wirbalą ant stogo, o namams nei kiek ne užtenks. Retai tesitinka, kad perfunija mēste namus uždegtu arba žmogų nutrenktu, rasi ten, kur perfunginiu nėra, arba jei anie butu pagedę. O reikia žinoti, jog mēstūse per audrą daug daugiaus spardosi perfunija, ne kaip kiemūse, tiktai wis į anus wirbalus ant stogu. Kitaip wienof dedasi po kiemus. Čia ne tik, kad žmonės perfunginiu nežino, bet ir apie paczią perfuniją nēso nesupranta. Dēl to tai audros laike baimė prieš ją tokią, kad gana. Žinoma jau yra, kad perfunijai namą uždegus kieme, žmonės nenor gelbėti, tarydami, nūdėme (grėfu) ęsant nū perfunijos ginti, nēs tai dangiška ugnis ęsanti, o ir gelbėti nēsq ko, nēs nēso neišgelbės! Tai tieša, kad nū perfunijos pagalba gana sunki, kadangi perfunija į trobą įpūlusi, lakiojo po wišas kerczias ir aties mirknyse keliose wietose užkuria. Bet wēl paiklytė yra didele, nesirūšti kę galima išgrėbti, o bet sergėti, kad nū degancziojo trobesio artimas neužsikurtu. O jei yra kas tikra ir sunkia nūdėme (grėfu), tai stowėti rankas šunėrus ir wēpsoti į liepinoje šfstantį artimo butą.

Liki šiolei šnefėjome apie perfuniją tik, dabar trumpai pašakysime, kas tai žabai ir graustinys.

Žaibas yra tofia pat kibirkštis, kaip perfunija, perlekia ji ne iš debesies ant žemės, bet iš wienos debesies į kitą. Belekdamas kibirkštis peršfledžia orą, kūrę atpencz susiedamas padaro bildešį — graustinį padangę pašipleciantį.

Graustinis wišūmet girdisi, žaibui nutwisfėjus kadangi balšas palengwiaus teateina į musu ausį ne kaip šwiesą į akį. Vygei taip pat iš tolo weizdint, kaip kas šauja, pirma išwystama ugnį, pašui tik išgirstame trenkimą. (Dar ne wiskas.)

Pamofslai.

Szeimedžiū wyua galima yra šekancziū budu padaryti. Reik atwiryti 40 literiu wandens ir tą wēl ataušinti. J ataušijį wandenį įfrēst 10 swaru supiaustytu „rosinu“ ir šumaisęs dūf maišala 10 dienu rugti, kę kasdieną du kart apmaišydamas. Po to cžėjo turi maišalą per wilnong cžystą krepšelį perkofsti ir 3 literius šeimedžio

šywu bei mažumą wyšniū arba plumiū šywu pripylęs wišką į baczką įpilti. Tada turi 3½ swaro cuforiaus sugriusti ir į baczką įfrēsti. Galiausei turi pusę literjį „brangwyno“, prašfistame mažumu maišos iš baczkos, išleisti 10 gramu „Hausenblase“ ir į baczką įpilti. Po triju arba teturiu mėnesiu wyuas yra gatawas ir gal į plēcžlas įpilstytas buti. Wyuas, pridūtoju budu gatawytas, yra labai škanus ir sweikatai prideringas.

Mofstysla.

Sztukos kampelis.

Nekursai naujynininkas rodė žmonėms už pinigūs šawo šetroje wišokius senus dywinus daigtus, tarp tu ir kardą, su kuriūmi Bileams šawo asilėnę perdurti norėjo. Nekursai šurinkimininkas, bybeles gerai pažįdamas, bandė naujynininką prie jo melawimo sugrėbti ir tare: Kaip tai, juk Bileams neturėjo nei jofio kardo, įšai tiktai šaw kardą welhjosi (4. knig. Moiz. 22, 29). „Turi teisybę, garbingasis pone, atšatė greitai naujynininkas, šįšai senasis kardas ale yra tas pats, kurį Bileams šaw welhjosi.

Gromatnyczia.

S. Tawa gromatą ęsu gawęs ir labai džiaugiaus, kad šis tas iš šlaitytoju šawo mišlis iškreipta. Bet labai apgailu, kad gromata rašyta wotifkoje kalboje, o kad netur nei jofią paširafymą. Žeigu busitols geras, man pridūti šaw wardą, tai per gromatą arba ir per Sargą atšilepsiu placziau. Dar kę, pagal mano dingsezią mums Pietuwinišams tik geriaus tiktu prie gromatu, iki musu draugbroliu rašytu, wartoti lietuwiską kalbą.

M. Tris rublei parejo į mano rankas. Ar negawai mano pašutinią gromatą? Garšas dēl to negalejo buti taw prifuncziamas, kadangi jis neišėjo, irgi ponas Janšus atwirai ant susiejimo Wyntės šalės Garšą toliaus neišleisė. Bet šiose dienose sulaukiau wieną numerį „Garso“ šio meto. Tū tur buti, kad ponas Janšus wēl kitaip apšimistijęs. Garšas dabar ir ne prie manęs spaudžiamas, bet pas wieną Wofietį. (!?)

W. K. iš Gir . . . Tawo gromatą gawau ir pagal wertybę bus wišas panaudota. Prašan rinktį daugiaus.

D-ras B., Lompalanka. Šiose dienose taw per gromatą dūšiu platešnę žinę ant tawo pašutinio raštelio. Gerai butu, kad tas daigtas galėtu įwykti.

Kal. Amerikoje. 3. ir 4. num. „Balso“ gawau. Ar „Sargas“ neparejo iki jusu? Aš iššifuncziau wišus numerius. Tę, kę tu prašei, šiose dienose atlikšiu. ęsu wis labai užimtas wišokis reikalais, kad kartais wos prieinu gautas gromatas atšilepti.

Turgaus prekos.

nū 26. februvarijauš.

		Tilžeje			Klaipešoj	
		m. pf.	m. pf.		m. pf.	m. pf.
Kwieczi	100 swaru	7 50	8 —	už naują šepelį	6 —	6 50
		5 60	5 75		4 90	5 20
		5 50	6 —		4 —	4 50
		5 10	5 20		2 70	3 —
		5 50	6 —		6 —	6 50
Žirnei, baltieji	50 fiso-	7 50	8 80	už 1 lyterį	6 50	7 —
Žirnei, rainieji	gramu.	1 70	2 30		1 40	1 50
Roputes		8 —	9 —		—	—
Šemenei už naują šepelį		21 —	23 —		—	—
Žymotai už centnerį		3 —	—		2 60	—
Kiaušei už kapą		24 —	—		—	—
Pywas už 100 lyteriu (bayr.)		24 —	—		—	—
Brangwynas	už 100 lyt.	24 —	—		—	—
	už 1 lyterį	—	25 —		—	—
Swiestas		—	70 —		—	80 —
Kiaulėna		—	50 —		—	60 —
Žautėna, geriausioji		—	35 —		—	50 —
Wersėna		—	35 —		—	40 —
Awincziana		—	35 —		—	40 —
Grūstienė, prašta		—	17 —		—	—
Awizū krūpai		—	22 —		—	—
Šienas	už centnerį	2 —	3 —		2 —	3 —
Šiaudai		—	—		1 75	2 —
Šiaudai už kapą		21 —	24 —		—	—
Linai už centnerį		—	—		32 —	—
Malka, kieta		—	—		44 —	46 —
Malka, mintšta	10 cbm.	—	—		40 —	44 —

100 rubliū

pagal berlyniskę depešę 2. mercą . . . 181,20 mf.

Alsfahmai.

Vietuviška draugystė
„Byrutė“
laikys 13. šio mėnesio po pietu ant
3 žėgoriaus

Tilžėje,
„wokišrame bute“
savo mėnesinį susijimą.

Dienos rėdas:

- 1) Skrymas šviežaus perdetinio, kadangi d-ras Bruažis iš draugystės atstojes;
 - 2) D-ras Sauerweinas kalbės: „Apie atgavinią mūsų lietuviškos kalbos“.
 - 3) Wišoki klausimai.
- Kaip rodosi, šis susijimas labai svarbus pastos ir to dėl mes širdingai užprašome ne vien draugystės šnarius, bet ir kožną Lietuvininką savo kalbą ir giminę mylintį, kaip ir kožną Lietuvininku prietelį, jį aplankyti.

Draugystės vyriausybė.

Geru geriausių
wilnu,
bumbulu,
ir giju,
pilnai supakotu už pigiu pigiausias prefas prisiulo
D. Peteraitis,
Tilžėje, wok. ul. 14 num.

!Silkiu!

prisiulau geriausiame pakawime mū
10 marfu už baczką prasidedant.
Jisistikimams pirtejamis ir dūdu
ant žyczlos.

F. Krafft

Tilžėje, Schloßmühlenstraße 4.

Klorkalki,

aštiausią žortą, dėl baltinimo giju
ir audimu,

geriausią muilą ir notroną
pirksi pigiausiai prie

J. A. Roeder Tilžėje,
kaip ir jo kupczyštėje Nagainėje.

**Žemės gaipadorystės
mašynas.**

Kulimo mašynas (stiebeliu bei spragilu įtaisymas);
afselio mašynas (ranka bei arkleis waromas);
sawalmio girnas (schrotmühlen) (ranka bei arkleis waromas);
alėjans koku lūštojus;
rėwui piantuwus;
ropncziu išskirtojus;
jawnu cžystijimo mašynas;
tričrus (mašynas dėl išskyrimo piltžoliu);
putmeles (paprastas);
šwiešto mašynas;
decimal- bei galwiju swarczins prisiulo

Carl Manleitner,
Tilžėje.

**!Pigia
parwinhezia!**

Tikru nemaišytu

parwu

kaip antai: jūdu, šwesei melynu, lyla, tamsei melyna, rustu, žaliu i. t. t.; nusiparwawimui wilnu, linu, giju, ceiktu wišokio manerio su lietuwiškai drukawotu pamokinimu gami

**parwu padetuwėje
Müschoewski & Rupson**
Klaipėdoje

Friedr.-Wilh.-ir turg.ulyczios kercz. 17.

Garbingus Lietuwininkus paatinu ant mano
material- bei kolonialtaworu kupczyštės
su
brangvyno distilacijonu
ir melbzju reikalui atsitropyjant meilingai manęs atsiminti.
A. Kalwaitis
Tilžėje, wokiškoje ulyczioje 28. num.

!Pigei!

Kadangi trobos, kurioje sawo

kolonial- ir materialtaworu

kupeczyštė

turiu, šiame pawasaryje tur buti perbudawojamos, pardūdu aš

wišus taworus

už labai numażintas prefas ir melbzju garbingus Lietuwininkus manę tankei aplankyti, wėrną pašlužhyjimą pažadedamas.

F. W. Eliseit

Tilžėje, wokiškoje ul. 44.

Pirm metu Jenat & Butcherit.

Andžiamu wilnu ir bumbulu

wišuse parwūse tik wien geriausioje ipatybese prisiulo už
pažystamai pigias prefas

Ferdinand Eckert

Tilžėje,
wokiškoje ulyczioje 6. num.

Pastujis siuntimas

akselmašynu

iš didžioses gelziu leinyncijos Theodor Flöther'io iš Gasu
Luzicijoje, yra czion atwylęs, ir mašynos stow prie manęs už
pažystamai **pigias prefas** ant pardawimo.

Bet to dar yra dwi kulami mašyni su ir be rof-
wertio pigei pardūdami.

Toliaus prisiulau už **labai pigias prefas:**

**Kapijes, euforians, muškkebodo, bonbon,
chrupiu, pliumiu, šmultes, rhyu, razynkiu,
žwafiu, ruginio, wšhniui ratawjos.**

Jparcei dar paatinu ant mano apstingai sudawadytą logarį

**wilnu, bumbulu ir wišokiu
gelžies taworu.**

Ferdinand Mertins

Szilokarcziamoje.

Wahka perku ir moku augstas prefas.

Wišus

kolonialtaworus,

wižokeropius

brangwynius,

už tik wien **priimtinas prefas** po wėrniausio pašlužhyjimo
prisiulo

F. Krafft

Tilžėje, Schloßmühlenstr. 4.

A. Brauer

Klaipėdoje.

Lietuwiškaš milu fromas.

Prisiulau

brižu labai geru milu, bukškingu,

kušbaju

kaip ir wišus fitus

manuſakturu taworus

už pigiu pigiausiai statytas prefas.

Taipojau wišas sortas **audžiamu**

bumbulu,

wilnu ir mašynu giju wišlab tik ekstra pryma, taip pigei
kaip kožnas fiks.

Ant tankaus aplankymo pakweczia

A. Brauer.